

Ekspertter vil finde ud af, hvad køerne laver, når de er på skovtur

På gården Ellinglund ved Silkeborg har ammetanter og kalve adgang til indhegnede skovarealer. Center for Frilandsdyr undersøger, hvordan dyrene bruger skoven. Det sker med GPS, kameraer og adfærdsstudier i marken.

ADFÆRD

AF KAREN MUNK NIELSEN

Ko nr. 4748 har ikke mange hemmeligheder, når hun går og græsser på den bakkede mark omkranset af skov i Funder ved Silkeborg. Her blev Tollundmanden fundet engang, og opgaven med at udrede hans færden og skæbne har givetvis været noget sværere for arkæologerne, end det er at redegøre for de brogede køers i dag. På 4748's halsrem sidder en lille sort pakke, der indeholder en GPS. Hvert kvarter sender den et signal om, hvor på marken, hun er. Det samme gør GPS'er på seks-syv andre køer i flokken.

Signalerne kan aflæses i Randers. Her sidder Kirstine Flinholm Jørgensen og Rikke Thomsen, begge medarbejdere i Center for Frilandsdyr. Deres opgave er at danne sig et billede af, om køer og kalve bruger skoven, og hvad de i givet fald laver derinde mellem træerne.

TEKNOLOGI OG NOTESBLOK

Ud over at bære rundt på GPS overvåges køerne af kameraer i skoven. De to teknologiske overvågninger toppes yderligere op med mere håndholdte observationer.

AKTIVITETER MED HUSDYR

Blandt formålene med projektet ROBUST er at undersøge, hvorvidt løv fra træer og buske kan bruges som foder til kvæg, og hvordan træer indvirker på dyrevelfærd under afgræsning.

Aktiviteterne er:

- Måle indholdsstoffer og foder-værdi fra tre-fire træarter
- Udarbejde foderplaner med løv
- Høste og fodre med løv på to bedrifter
- Registrere kvægs brug af træer/skov til skygge, læ og ly samt adfærd ift. stikkende insekter
- Registrere kvægs brug af træer til hudpleje og evt. træskader
- Registrere kvægs placering på arealet ift. vej, tidspunkt og ydelsesniveau
- Måle mikroklima/vurdere risiko for varmestress

Ellinglunds ammetanter og deres kalve går på arealer, der grænser op til skov og i forvejen tilbyder gode forhold med læ og ly. Dyrene slider ikke på skovens træer og buske, i samme grad som Kirstine Flinholm Jørgensen (t.v.) og Rikke Thomsen ser der, hvor køerne har adgang til læhegn. Foto: Karen Munk Nielsen

Det er dem, Rikke Thomsen og Kirstine Flinholm Jørgensen er kommet for at gøre i dag behageligt placeret i klapstole under et birketræ der, hvor græsmark og skov mødes. De næste seks timer skal de notere, hvilke dyr der går ud og ind af skoven, og hvad de i givet fald foretager sig derinde.

»Nu er de godt nok gået helt ud i den anden ende, så det er da lidt spændende, om der overhovedet kommer nogen herind. Vi kan håbe på noget sol og varme op ad dagen. Det kan måske få dem til at søge ind i skyggen,« siger Kirstine Flinholm Jørgensen håbefuldt.

Adfærdsstudierne er et led i et større GUDP-projekt om fordele og ulemper ved skovlandbrug under danske forhold. ROBUST, hedder projektet.

ET GODT TILBUD TIL KVÆG

I forhold til en flad græsmark har skoven meget at byde på set med kvægets øjne. Her er skygge for solen, læ for vind og ly for regn. Her er træer, man kan klø sig på, og her er bark og blade, man kan æde.

At skoven bliver brugt, er let at se, når man går ind i den. Dyrene har trampet stier i skovbunden, og bladene på de nederste meter er mange steder ædt. Enkelte steder er det også gået ud over barken på et træ.

»Det er selvfølgelig ikke store mængder løv, de æder, men man kan se det som et supplement, en kilde

til mineraler og valgmuligheder, som dyrene ellers ikke ville have,« forklarer Kirstine Flinholm Jørgensen.

Hun fortæller, at kvæget tilsyneladende har en forkærlighed for egeløv, men at projektet har fokus på seks forskellige træarter som fødekilde til kvæg.

Der er høstet løv, som nu skal analyseres for indhold af mineraler og fedtsyrer. Det drejer sig om bævreasp, tjørn, røn, pil, sargentsæble og sibirisk ærtetræ.

Det er arter, som trækyndige folk vurderer, kan tåle noget afbid. Ærtetræet findes på Ellinglund og er

taget med på opfordring fra gårdens driftsleder, Henrik Jespersen. Det udmærker sig ved at fiksere kvælstof og have spiselige bælg og blade med et højt proteinindhold.

EN ENKELT KOM FORBI

Kombinationen af GPS, kameraer og fysiske adfærdsstudier er optimal, fordi de tre metoder supplerer hinanden.

»GPS'erne er ikke helt præcise. Når køerne er tæt på hegnet, kan det være svært at afgøre, om de reelt er inde i eller uden for skoven. Her er kameraerne en støtte« forklarer Kirstine Flinholm Jørgensen.

Det er desuden kun køernes færden, der registreres af GPS'erne. Kalvenes gør ikke, og de leger efter sigende gerne i skoven.

»Skal vi vide, hvad dyrene laver, så skal vi observere dem fysisk, som vi gør det i dag,« konstaterer Kirstine Flinholm Jørgensen.

Det blev dog en lang dag i skovbrynet for Rikke og Kirstine.

En enkelt ko kom forbi og satte en enkelt klov i skovbunden. Formentlig ikke tiltrukket af birketræer og skygge, men overmandet af nysgerrighed over de to kvinder i klapstolene.

Rikke Thomsen (t.v.) og Kirstine Flinholm Jørgensen er klar til at notere, mens køer og kalve er gået ud i den fjerneste ende af marken. Tiden må vise, om de kommer tilbage i løbet af de seks timer, adfærdsstudierne varer. Foto: Karen Munk Nielsen

OM ROBUST

Projektet udvikler, undersøger og udbreder skovlandbrug i Danmark og dokumenterer effekten af skovlandbrug på de væsentligste grønne parametre.

- Projekt ROBUST er støttet af Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) og Fonden for Økologisk Landbrug
- Projektet løber i perioden 2020-2024
- Projektet ledes af Økologisk Landsforening. Øvrige partnere er Københavns Universitet, Skovdyrkerne, Them Andelsmejeri, Sinatur Hotel og Konference samt fire økologiske landmænd.